**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՂԵԿԱՎԱՐ**

0010 ք. Երևան, Կառավարական տուն 1

№ 02/05.1/21171-2026

**ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՂԵԿԱՎԱՐ-ԳԼԽԱՎՈՐ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ
ԴԱՎԻԹ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆԻՆ**

Հարգելի՛ պարոն Առաքելյան,

Համաձայն «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 66-րդ և 77-րդ հոդվածների՝ Ձեզ ենք ներկայացնում՝

1) «Բուսասանիտարիայի մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի (Պ-1350-30.04.2026-ՏՏԳՇ-011/0) վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության առաջարկությունը,

2) Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2026 թվականի հունիսի 18-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ներկայացուցիչ (հարակից զեկուցող) նշանակելու մասին» N 533 - Ա որոշումը:

Հարգանքով՝

ԱՐԱՅԻԿ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Կատարող՝ Պետրոս Քացախյան
Ազգային ժողովի հետ կապերի վարչության խորհրդական՝ կառուցվածքային ստորաբաժանումներում առանձին գործառույթներ համակարգող
Հեռ. 010515686
Էլ փոստ՝ petros.qatsakhyan@gov.am

«ԲՈՒՍԱՍԱՆԻՏԱՐԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ (Պ-1350-30.04.2026-ՏՏԳԾ-011/0) ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը «Բուսասանիտարիայի մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքի նախագծում (այսուհետ՝ նախագիծ) առաջարկում է.

1. Նախագիծը լրացնել նոր՝ հետևյալ բովանդակությամբ 1-ին հոդվածով.

«Հոդված 1. «Բուսասանիտարիայի մասին» 2014 թվականի հունիսի 21-ի ՀՕ-140-Ն օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր կետերով.

«39) սննդատարր՝ քիմիական տարր, որն անհրաժեշտ է բույսերի աճի ու զարգացման համար, և որի պարունակությունը ագրոքիմիկատի մեջ ապահովում է դրա սնուցող հատկությունները՝ կախված տարրի քանակությունից դասակարգվելով որպես մակրոտարր, մեզոտարր կամ միկրոտարր.

40) ագրոքիմիկատի բաղադրիչ նյութ՝ ագրոքիմիկատի բաղադրության մեջ մտնող քիմիական նյութ կամ խառնուրդ, որն օգտագործվում է որպես լրացուցիչ բաղադրամաս պատրաստուկային ձևի ստացման համար կամ հանդիսանում է հումքի բնական խառնուրդ, և որն ինքնին չի հանդիսանում սննդատարր, սակայն ազդում է արտադրանքի ֆիզիկաքիմիական հատկությունների վրա.

41) շրջանառություն՝ պեստիցիդների կամ ագրոքիմիկատների ներմուծում, արտահանում, պահպանում, փոխադրում, իրացում (այդ թվում՝ վաճառք, մատակարարում կամ ցանկացած այլ ձևով փոխանցում), ինչպես նաև օգտագործում (կիրառում)։»։

Առաջարկության նպատակը օրենքի իրավակիրառական ապահովումն է։

Ըստ այդմ հոդվածների համարակալումը և նախագծի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասի հղումն անհրաժեշտ է վերանայել։

2. Նախագծի 1-ին հոդվածով օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասի լրացումը շարադրել հետևյալ բովանդակությամբ՝

«3.1) Կառավարության սահմանած կարգին համապատասխան՝ հանրային առողջության և շրջակա միջավայրի պահպանության նպատակով արգելված պես-տիցիդների կամ դրանց ազդող նյութերի, համագործիչ կամ օժանդակ նյութերի և ագրոքիմիկատների կամ դրանց բաղադրիչ նյութերի ցանկի հաստատումը.»։

3. Նախագծի 2-րդ հոդվածով օրենքի 6-րդ հոդվածի 9-րդ մասի 1-ին կետի նոր խմբագրությունը շարադրել հետևյալ բովանդակությամբ.

«1) պեստիցիդը կամ դրա ազդող նյութը, համագործիչ կամ օժանդակ նյութերից որևէ մեկը ներառված են Հայաստանի Հանրապետությունում արգելված պեստիցիդների կամ դրանց ազդող նյութերի, համագործիչ կամ օժանդակ նյութերի և ագրոքիմիկատների

կամ դրանց բաղադրիչ նյութերի ցանկում.»:

4. Նախագծի 3-րդ հոդվածի 3-րդ կետով օրենքի 6.1-ին հոդվածի 9-րդ մասի 1-ին կետի նոր խմբագրությունը շարադրել հետևյալ բովանդակությամբ.

«1) ագրոքիմիկատը կամ դրա բաղադրիչ նյութերից որևէ մեկը ներառված են Հայաստանի Հանրապետությունում արգելված պեստիցիդների կամ դրանց ազդող նյութերի, համագործիչ կամ օժանդակ նյութերի և ագրոքիմիկատների կամ դրանց բաղադրիչ նյութերի ցանկում.»:

5. Նախագծի 4-րդ հոդվածով օրենքի 6.2-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 3-րդ կետի նոր խմբագրությունը շարադրել հետևյալ բովանդակությամբ.

«3) պեստիցիդը կամ դրա ազդող նյութը, համագործիչ կամ օժանդակ նյութերից որևէ մեկը, ինչպես նաև ագրոքիմիկատը կամ դրա բաղադրիչ նյութերից որևէ մեկը ներառված է Հայաստանի Հանրապետությունում արգելված պեստիցիդների կամ դրանց ազդող նյութերի, համագործիչ կամ օժանդակ նյութերի և ագրոքիմիկատների կամ դրանց բաղադրիչ նյութերի ցանկում.»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ

N 533 - Ա

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ (ՀԱՐԱԿԻՑ ԶԵԿՈՒՑՈՂ)
ՆՇԱՆԱԿԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքի 66-րդ հոդվածի 2-րդ մասը՝

Հայաստանի Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալ Տաթևիկ Սարգսյանին նշանակել Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովում «Բուսասանիտարիայի մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագիծը (Պ-1350-30.04.2026-ՏՏԳՇ-011/0) քննարկելիս Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ներկայացուցիչ (հարակից զեկուցող):

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏ Ն. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

Երևան

18.06.2026
ՀԱՎԱՍՏՎԱԾ Է
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ
ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՄԲ

ՆԱԽԱԳԻԾ

Պ-1350-30.04.2026-ՏՏԳՇ-011/0

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԸ
«ԲՈՒՍԱՍԱՆԻՏԱՐԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. «Բուսասանիտարիայի մասին» 2014 թվականի հունիսի 21-ի ՀՕ- 140-Ն օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-րդ մասը լրացնել հետեւյալ բովանդակությամբ նոր 3.1-ին կետով.

«3.1) Հայաստանի Հանրապետությունում պեստիցիդների կամ դրանց ազդող նյութերի, համագործիչ կամ օժանդակ նյութերի եւ ագրոքիմիկատների կամ դրանց բաղադրիչ նյութերի արգելման ու շրջանառությունից հանելու կարգի սահմանումը.»:

Հոդված 2. Օրենքի 6-րդ հոդվածի 9-րդ մասի 1-ին կետը շարադրել նոր խմբագրությամբ.

«1) պեստիցիդը կամ դրա ազդող նյութը, համագործիչ կամ օժանդակ նյութերից որեւէ մեկը արգելված են Հայաստանի Հանրապետությունում.»:

Հոդված 3. Օրենքի 6.1.-ին հոդվածի՝

1) 6-րդ մասի 1-ին կետում «շեղումները,» բառից եւ կետադրական նշանից հետո լրացնել «բաղադրիչ նյութերը,» բառերով եւ կետադրական նշանով.

2)6-րդ մասի 3-րդ կետում «քանակը,» բառից հետո լրացնել «(տվյալների առկայության դեպքում)» բառերով եւ կետադրական նշաններով.

3) 9-րդ մասի 1-ին կետը շարադրել նոր խմբագրությամբ.

«1) ագրոքիմիկատի սննդատարրերից որեւէ մեկը արգելված է Հայաստանի Հանրապետությունում».

Հոդված 4. Օրենքի 6.2.-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 3-րդ կետը շարադրել նոր խմբագրությամբ.

«3) պեստիցիդը կամ դրա ազդող նյութը, համագործիչ կամ օժանդակ նյութերից որեւէ մեկը, ինչպես նաեւ ագրոքիմիկատը կամ դրա բաղադրիչ նյութերից որեւէ մեկը արգելված են Հայաստանի Հանրապետությունում.»

Հոդված 5. Եզրափակիչ մաս եւ անցումային դրույթներ

1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

2.Սույն օրենքի 1-ին հոդվածով նախատեսված՝ Օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3.1-ին կետից բխող ենթաօրենսդրական ակտերն ընդունվում են սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ վեցամսյա ժամկետում:

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

«ԲՈՒՍԱՍԱՆԻՏԱՐԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ

Սույն օրենքի նախագծի նպատակն է լրացնել ՀՀ «Բուսասանիտարիայի մասին» օրենքում առկա իրավական բացը՝ ամրագրելով կառավարության լիազորությունը՝ արգելելու առանձին պեստիցիդների կամ ագրոքիմիկատների շրջանառությունը եւ կիրառումը Հայաստանի Հանրապետությունում:

Գործող իրավակարգավորումները չեն նախատեսում նման ուղիղ լիազորություն, ինչի արդյունքում պետությունը զրկված է օպերատիվ արձագանքման հնարավորությունից այն դեպքերում, երբ առկա են գիտականորեն հիմնավորված տվյալներ պեստիցիդների վտանգավորության վերաբերյալ:

Առաջարկվող փոփոխությունը կրում է թիրախային եւ տեխնիկական բնույթ եւ չի ենթադրում գործող համակարգի ամբողջական վերափոխում, այլ լրացնում է «Բուսասանիտարիայի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված ՀՀ Կառավարության լիազորությունները: Նախագծով առաջարկվում է ավելացնել եւս մեկ, արգելելման լիազորություն:

Գործող իրավիճակը եւ խնդիրները

Ներկայումս Հայաստանի Հանրապետությունում պեստիցիդների շրջանառության արգելումը պայմանավորված է միջազգային պարտավորություններով, մասնավորապես՝ Ռոտերդամի կոնվենցիայի շրջանակներում սահմանված կարգավորումներով:

Սակայն նշված մոտեցումը ունի մի շարք էական ռիսկեր: Անհրաժեշտ է, որպեսզի Հայաստանի Հանրաապետությունը ունենա արագ արձագանքման ինքնուրույն գործիք, չսպասելով որ ինչ-որ խնդրահարույց պեստիցիդի գիտականորեն հիմնավորված արգելքի անհրաժեշտությունը միջազգային կոնսենսուսով արձանագրվի Ռոտերդամի կոնվենցիայում:

Հարկ եմ համարում ընդգծել, որ Ռոտերդամի կոնվենցիային միացած գրեթե բոլոր երկրները ունեն այդ գործիքակազմը:

Մի շարք պեստիցիդներ, որոնք արդեն արգելված կամ խիստ սահմանափակված են զարգացած երկրներում, շարունակում են կիրառվել Հայաստանում:Այսպես՝ քլորպիրիֆոսը Հայաստանի Հանրապետությունում լայնորեն կիրառվող ինսեկտիցիդ է, որը արգելված է բազմաթիվ երկրներում: Գիտականորեն ապացուցված է, որ տվյալ նյութը հանգեցնում է նյարդաբանական զարգացման խանգարումների, հատկապես երեխաների մոտ: Արգելված է Եվրոպայի բոլոր երկրներում, Արգենտինայում, Կանադայում, Վիետնամում եւ շատ այլ երկրներում: Հայաստանի Հանրապետություն է ներկրվում հիմնականում Չինաստանից: Չինաստանն անգամ իր երկրի տարածքում սահմանափակել է տվյալ պեստիցիդի կիրառումը, թույլատրելով օգտագործել միայն բամբակի մշակության մեջ: Որեւէ այլ պարագայում, երբ մշակաբույսը կապ ունի սննդի հետ, քլորպիրիֆոսի օգտագործումը Չինաստանում արգելված է: Մինչդեռ Հայաստանի Հանրապետությունում քլորպիրիֆոսը ամենաշատը օգտագործվող ինսեկտիցիդների եռյակում է:

Հայաստանի Հանրապետությունում լայնորեն կիրառվում են նաեւ տասնյակից ավել այլ պեստիցիդներ, որոնք արգելված են Եվրոպական Միության տարածքում:

Առողջապահական եւ էկոլոգիական ռիսկեր

Պեստիցիդների կիրառման հետ կապված ռիսկերը ներառում են.

- մարդու առողջության վրա ազդեցություն (նեյրոտոքսիկություն, էնդոկրին խանգարումներ),
- հողի եւ ջրային ռեսուրսների աղտոտում,
- կենսաբազմազանության նվազում:

Միջազգային կառույցները, ինչպիսիք են World Health Organization եւ European Food Safety Authority, պարբերաբար հրապարակում են տվյալներ նման ռիսկերի վերաբերյալ, սակայն գործող օրենքը չի ապահովում դրանց վրա հիմնված ազգային որոշումների ընդունման հնարավորություն:

Գործող համակարգը կենտրոնացած է գրանցման գործընթացի վրա եւ չունի բավարար ճկունություն՝ արդեն գրանցված նյութերի նկատմամբ օպերատիվ սահմանափակումներ կիրառելու համար:

Միջազգային փորձ

Միջազգային փորձը ցույց է տալիս, որ զարգացած երկրներում կիրառվում են բազմաշերտ կարգավորման մեխանիզմներ, որոնք ներառում են նաեւ արագ արգելման կամ սահմանափակման գործիքներ:

Եվրոպական Միությունում պեստիցիդների շրջանառության կարգավորումը իրականացվում է կենտրոնացված եւ գիտական հիմքերի վրա:

ԵՄ անդամ պետությունները եւ եվրոպական կառույցները ունեն հնարավորություն՝

- արգելելու ակտիվ նյութերը՝ նոր գիտական տվյալների հիման վրա,
- կիրառելու ժամանակավոր սահմանափակումներ,
- վերանայելու արդեն տրված թույլտվությունները:

Գրեթե բոլոր երկրներում կառավարությունները կամ լիազոր մարմինները ունեն իրավասություն՝

- արագ արձագանքելու առողջապահական կամ էկոլոգիական ռիսկերին,
- ընդունելու անհետաձգելի որոշումներ՝ առանց երկարատեւ օրենսդրական գործընթացների:

Միջազգային լավագույն պրակտիկան հիմնված է.

- ռիսկերի գնահատման վրա,
- անկախ գիտական տվյալների կիրառման վրա,
- նախազգուշական սկզբունքի վրա (precautionary principle):

Այս մոտեցումը թույլ է տալիս կանխարգելել հնարավոր վնասները՝ նույնիսկ այն դեպքում, երբ ռիսկերը ամբողջությամբ ապացուցված չեն, սակայն առկա են բավարար գիտական կասկածներ:

Գործող օրենքում բացակայում է կառավարության ուղղակի լիազորությունը՝ առանձին պեստիցիդների արգելման կամ սահմանափակման վերաբերյալ որոշումներ ընդունելու համար, որը լրացվում է առաջարկվող նախագծով:

Նոր լիազորությունը թույլ կտա.

- բարձրացնել պետական կառավարման ճկունությունը,
- ապահովել արագ արձագանք ռիսկերին,
- համահունչ դարձնել Հայաստանի քաղաքականությունը միջազգային միտումներին:

Առաջարկվող փոփոխությունը կնպաստի.

- բնակչության առողջության պաշտպանության մակարդակի բարձրացմանը,
- հատկապես խոցելի խմբերի (երեխաներ, գյուղատնտեսական աշխատողներ) պաշտպանությանը:

Նախագծի ընդունման արդյունքում կրճատվեն.

- հողի եւ ջրերի աղտոտման ռիսկերը,
- կենսաբազմազանության վրա բացասական ազդեցությունները:

Ակնկալվող արդյունքը

Օրենքի նախագծի ընդունման արդյունքում ակնկալվում է, որ կառավարությունն իր նոր լիազորության շրջանակներում, օպերատիվ կերպով կմշակի պեստիցիդների արգելման կարգը, ստանալով իրավական հնարավորություն՝ արագ եւ արդյունավետ արձագանքելու պեստիցիդների հետ կապված ռիսկերին: Նախագծով նաեւ առաջարկվում է լրացնել ագրոքիմիկատների պետական գրանցման համար սահմանված պայմաններից մեկը, որը խնդրահարույց է եւ դժվարություններ է ստեղծում տնտեսվարողների համար:

«Բուսասանիտարիայի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգավորմամբ ագրոքիմիկատների պետական գրանցման համար պահանջվում է ներկայացնել աշխատանքային գոտում օդում ագրոքիմիկատի թույլատրելի սահմանային կոնցենտրացիայի վերաբերյալ տվյալներ, սակայն նման ցուցանիշները ագրոքիմիկատների գերակշիռ մեծամասնության համար կամ չեն սահմանվում, կամ չեն կիրառվում՝ հաշվի առնելով դրանց ֆիզիկաքիմիական հատկությունները: Նման ցուցանիշները բնորոշ են հիմնականում թունավոր եւ արագ գոլորշիացող քիմիական նյութերին, այդ թվում պեստիցիդների զգալի մասին, մինչդեռ ագրոքիմիկատները չեն առաջացնում օդային ազդեցության էական ռիսկերՄիջազգային պրակտիկայում, այդ թվում՝ եվրոպական երկրներում, ագրոքիմիկատների մասով նման տվյալների ներկայացումը պարտադիր պահանջ չէ:Միաժամանակ, որոշ դեպքերում արտադրողների մոտ կարող են առկա լինել համապատասխան հետազոտություններ կամ մեթոդաբանություններ, որոնք կարող են օգտակար լինել անվտանգության գնահատման տեսանկյունից:

Առաջարկվող փոփոխությամբ նախատեսվում է պահպանել տվյալ պահանջը՝ այն դարձնելով կիրառելի միայն այն դեպքերում, երբ արտադրողի մոտ առկա են համապատասխան հետազոտություններ կամ մեթոդաբանություն, իսկ դրանց բացակայության դեպքում նախատեսել հնարավորությունը՝ համապատասխան տվյալների բացակայությունը նշելու պետական գրանցման համար ներկայացվող փաստաթղթերում:

Նշված մոտեցումը թույլ կտա պահպանել անհրաժեշտ տեղեկատվության հավաքագրումը՝ միաժամանակ վերացնելով անհարկի վարչարարական բեռը եւ համապատասխանեցնելով կարգավորումը միջազգային լավագույն պրակտիկային: